

16.08.2022

POL-2022-83215

Poliisihallituksen lausunto poliisilain muuttamisesta

1 Pyyntö

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta poliisilain muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilain 5 luvun säännöksiä siten, että ne vastaavat pakkokeinolain 10 lukuun esitettäviä muutoksia. Lisäksi poliisilakiin ehdotetaan muutoksia, jotka katsotaan muuten välttämättömiksi.

2 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus on kerännyt poliisiyksiköiltä huomioita hallituksen esitysluonnoksesta ja luonut poliisiyksiköiltä saamistaan huomioista poliisin kannan yhteenvedon omaisesti. Lisäksi Sisäministeriö on saanut pyydetyt omat lausunnot Keskusrikospoliisilta ja Kaakkois-Suomen poliisilaitokselta.

Poliisihallitus katsoo, että esitetyillä muutoksilla on onnistuttu selventämään ja tehostamaan lainsäädännön avulla rikostorjuntaa.

Poliisihallitukselle on tärkeää, että poliisilain muutoksissa poliisin toimintaketju otetaan huomioon kokonaisuutena. Estäminen, paljastaminen ja selvittäminen -kokonaisuus pitäisi olla johdonmukaisesti kirjattuna laissa.

3 Poliisilain 2 luvun muutoksista

2 luku 3 § Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen. Poliisihallitus kannattaa esitettyä muutosta, mutta pyytää kiinnittämään huomiota Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen ja Keskusrikospoliisin lausuntoon.

Poliisimiehellä olisi oikeus ottaa kiinni muukin henkilö, jonka toimivaltainen viranomainen on määrännyt tai pyytänyt noudettavaksi, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön. Tärkeää olisi se, että toimivaltuus aktivoituisi vasta, kun toisella viranomaisella on toimivalta määrätä nouto, vangitseminen tai säilöönotto. Toimivallan näkyminen joko pykälän muotoilussa koskien tuomioistuinta ja muita viranomaisia tai hallituksen esityksessä olisi valmistelussa huomioitava.

Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen

*Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuin **tai muu viranomainen** on määrännyt noudettavaksi ~~tuomioistuimeen~~, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön tai vaihtoehtoisesti virka-apuun sidottuna*

Etsintäkuulutetun ja muun kiinniottaminen

*Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuin **tai virka-apua pyytänyt viranomainen** on määrännyt noudettavaksi ~~tuomioistuimeen~~, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.*

ja lisäksi

Poliisilain 2 luvun 4 §:n 3 momenttiin:

*Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös poliisin muulle viranomaiselle antamaa laissa säädettyä virka-apua henkilön **noutamiseksi tai kiinniottamiseksi**. Tällaisesta etsinnästä päättää päällystöön kuuluva poliisimies.*

4 Poliisilain 4 luvun muutoksista

4.1 4 luku 2 § Tietojen saanti viranomaiselta

Poliisihallitus kannattaa muutosesitystä, mutta lisäksi poliisilaitos on tuonut Poliisihallituksen tietoon tulkintahaasteen 4 luvun 2 § osalta. Poliisihallitus pyytää ottamaan muutosesityksen käsiteltäväksi tulkintahaasteen selventämiseksi.

Voimassa olevan poliisilain 4 luvun 2 §:ssä säädetään poliisin tiedonsaanti-oikeudesta viranomaiselta. Säännöksen mukaan *poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.*

Säännöksen loppuosassa todistamiskiellon alaisuuteen ”*tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu*” liittyvän viittauksen voimassa oleva tulkinta estää poliisia saamasta niitä salassa pidettäviä tietoja toiselta viranomaiselta, joita kuitenkin lainsäätäjällä on tarkoittanut poliisin saavan. KHO:n ratkaisun 2010:42 perusteluissa on hyvin kuvattu lainsäätäjän tarkoitus ja säännöksen nykyisen tulkinnan aiheuttama haaste.

Päätökseen sisältyvä KHO:n pohdinta auttaa ymmärtämään, miten lainsäätäjän näkökulmasta poliisin tiedonsaantisäännöstä tulisi lähestyä ja miten erityisesti julkisuuslain 23 §:ssä säädettyä virkamiehen vaitiolovelvollisuutta tulisi tulkita poliisin tiedonsaantitapauksissa:

”Poliisilain 35 §:n 1 momentti (nykyisen poliisilain 4 luvun 2 §) on tulkinnanvarainen, eikä siitä käy selvästi ilmi, millaiseksi säännöksen suhde oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 1 kohtaan (nykyisen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §) on tarkoitettu. Lain esitöiden mukaan säännöksellä on tarkoitettu perustaa poliisille oikeus saada toisilta viranomaisilta salassa pidettäväksi säädettyä tietoa. Tähän nähden on ilmeistä, että säännöksen tavoitteena on ollut säätää sellaisesta poikkeuksesta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 1 kohtaan, jonka mukaan virkasalaisuus ei estä tiedon ilmaisemista poliisille esitutkintaa varten. Muunlainen tulkinta olisi tavoitteeseen nähden epälooginen, koska tässä tapauksessa säännös ei oikeuttaisi lainkaan salassa pidettäväksi säädetyn tiedon saamiseen. Tämä johtuu siitä, että virkamies on julkisuuslain 23 §:n mukaan aina vaitiolovelvollinen salassa pidettäväksi säädetystä seikasta.”

Poliisilain tavoitteena on ollut säätää poikkeuksesta mm. oikeudenkäymiskaareen, kuten KHO toteaa päätöksessään. Virkasalaisuus ei estä tiedon ilmaisemista poliisille. KHO jatkaa pohdintaansa, että muunlainen tulkinta ei ole järkevä, koska tässä tapauksessa säännös ei oikeuttaisi lainkaan salassa pidettäväksi säädetyn tiedon saamiseen. Tämä johtuu siitä, että virkamies on julkisuuslain 23 §:n mukaan aina vaitiolovelvollinen salassa pidettäväksi säädetystä seikasta.

Valitettavasti KHO:n päätöksessä muunlaiseen tulkintaan viittaamasta tulkinnasta on tullut pääsäännön kaltainen käytännössä ja siksi poliisi ei saa vastoin lainsäätäjän tarkoitusta salassa pidettäviä tietoja, koska salassa pidettävät tiedot ovat monesti todistamiskiellon alaisia, liittyvätpä ne tiedot vaikkapa verotukseen, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiakkuuteen taikka muuhun viranomaisen salassa pidettävään tietoon.

Poliisilaitos esittääkin ehdotuksena, että kyseisestä poliisilain säännöksestä poistetaan edellä mainituilla perusteilla kohta ”*tai tietojen käyttöä todisteena*” tai sitä muutetaan tavalla, joka vastaa poliisin haasteeseen.

Poliisihallitus ymmärtää muutoksen haasteen tämän lainsäädäntömuutoksen yhteydessä, mutta Poliisihallitus pitää esitystä poliisitoiminnan kannalta tärkeänä.

4.2 4 luku 3 § Tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisihallitus pyytää kiinnittämään huomiota Keskusrikospoliisin lausuntoon. Poliisihallitus on Keskusrikospoliisin lausunnon kannalla tämän muutosesityksen osalta.

Lisäksi Poliisihallitus huomioi poliisilaitoksien huomiot poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaista tiedonsaantioikeuden laajentamisesta siten, että tiedonsaantioikeuden piiriin lisättäisiin oikeus saada poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua etsintäkuulutetun tavoittamiseksi tarvittavia tietoja.

Muutos selkeyttäisi säännökseen liittyviä tulkintaepäselvyyksiä ja tehostaisi poliisin tiedonsaantioikeutta yksityiseltä yhteisöltä.

Ehdotettu toimivaltuuden laajennus olisi vaikutuksiltaan lievempi kuin pakkokeinolain 10 luvun 8 §:ssä poliisilla säädetty oikeus saada telepäätelaitteen sijaintia koskevat tiedot ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun tavoittamiseksi.

Voimassa olevan poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaisen tiedonsaantioikeuden rajat ovat tulleet joitakin kertoja vastaan mm. vankeusrangaistukseen tuomittua tavoiteltaessa.

5 Poliisilain 5 luvun muutoksista

Erityisesti poliisilaitokset kannattavat esitettyä muutosta peiteltyä tiedonhankinnan osalta. Muutos on poliisilaitoksille tärkeä, koska on mahdollista estää entistä paremmin juuri sellaisia rikoksia, joissa uhrit ovat heikommassa asemassa olevia. Lisäksi tämän kaltaisten perusmuotoisten rikosten estämisen yhteydessä tyypillisesti paljastuu laajoja kokonaisuuksia ja törkeitä rikoksia tekeviä henkilöitä.

Lisäksi poliisilain 5 luvun 5 § ja 7 § muutoksen myötä luvan muuttaminen teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesta henkilösidonnaiseksi on erityisen kannatettavaa, koska teleosoitteiden ja -päätelaitteiden määrä henkilöillä on kasvanut. Poliisilaitokset pitävät sääntelyn muuttamista telepäätelaittekohtaisuudesta henkilösidonnaiseksi tutkinnan kannalta erityisen kannatettavana tutkinnan tehostamisen näkökulmasta.

5.1 Poliisilain 5 luvun 5 § Telekuuntelu ja sen edellytykset

Kun rikoksen valmistelu ei ole kriminalisoitu, niin poliisille on syntynyt vakavan rikoksen estämisessä haasteita. Yksittäisenä esimerkkinä poliisilaitos on halunnut tuoda käytännön haasteen esiin. Poliisilla on ollut tutkittavana rikoskokonaisuus, jossa oli kyse jengien välisistä väkivaltarikoksista. Eräällä ryhmittymällä oli myös aikomuksena toteuttaa aseellinen hyökkäys julkiseen paikkaan, minkä teon poliisi esti perumalla tapahtuman. Poliisi sai telekuuntelun käyttöön vasta, kun näyttöä oli saatu kerättyä muilla tavoin sen verran, että pakkokeinolain mukainen telekuuntelu oli mahdollista.

Poliisilain 5 luvun 5 §:n kolmatta momenttia tulisikin muuttaa siten, että siitä poistetaan uhkaavan vakavan vaaran välittömyyttä koskeva vaatimus, jolloin toimivaltuus antaisi poliisille tosiasiallisen mahdollisuuden estää ennalta jo tietoonsa saamat valmistelutoimet, jotka tähtäävät törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuneen rikoksen tekemiseen.

5.2 5 luku 17 § Tekninen kuuntelu

Poliisihallitus kannattaa esitettyä muutosta, mutta pyytää kiinnittämään huomiota Keskusrikospoliisin lausuntoon pykälän muutosesityksen osalta.

5.3 5 luku 23 § Tekninen laitetarkkailu

Poliisihallitus kannattaa esitettyä muutosta, mutta pyytää kiinnittämään huomiota Keskusrikospoliisin lausuntoon pykälän muutosesityksen osalta.

5.4 5 luku 54-55 § Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Poliisihallitus pitää esitettyä muutosta kannatettava, mutta pyytää huomioidaan Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen lausunnon perusteluja sekä Keskusrikospoliisin lausunnon perusteluja ylimääräisen tiedon käytön laajentamiseksi.

6 Esitettyjen muutosten kustannusvaikutukset

Poliisihallitus ei tässä vaiheessa valmistelua pysty vielä arvioimaan tarkasti, minkälaisia kustannuksia poliisilain muutosesitykset aiheuttavat poliisin tietojärjestelmille. Poliisihallitus arvio syntyvät kustannuksen välittömästi, kun Poliisihallitus saa vahvistuksen tulevista muutoksista. Poliisihallitus tarvitsee kustannuksien arviointiin resursseja ja riittävästi aikaa, jotta pystymme muutosvaikutuksen antamaan.

7 Muita huomioita

Poliisihallitus pyytää kiinnittämään huomiota Keskusrikospoliisin lausunnossa mainittuihin muihin välttämättömiin lainsäädäntömuutostarpeisiin, jotta poliisin kyvykkyys voidaan turvata.

KRP:n esittämiä muutosesityksiä on käsitelty myös osittain pakkokeinolain muutostyöryhmässä tai niiden käsittely on siirretty muuhun ajankohtaan. Listalla olevia lainsäädäntömuutosehdotuksia poliisi on esittänyt myös aiemmin, mutta muutostoiveiden tärkeyden johdosta ne nostetaan uudelleen esille.

Rikostiedustelulain arviointi -esitys on Poliisihallituksen kautta käsitelty Sisäministeriössä ja se on mukana poliisin hallitusohjelman tavoitteissa. Toimenpiteistä luopuminen on Poliisihallituksen lainsäädäntömuutosten prioriteettilistalla oleva ehdotus (esitutkintapakon uudelleen arviointi ja hallinnollisten seuraamusten lisääminen) ja asia on myös poliisin hallitusohjelman tavoitteena.

Salassa pidettävän tiedon luovutus muille viranomaisille on poliisille tärkeä muutostavoite ja sen käsittelyä on toivottu myös julkisuuslakityöryhmältä.

poliisitarkastaja

Anna-Riina Korteniemi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.08.2022 klo 18:43. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Liitteet

Jakelu

kirjaamo.sm@govsec.fi
lainsaadantoyksikko_poliisiosasto.sm@govsec.fi

Tiedoksi